

4 januari 1991

Eerste Kamer

Nr. 14.449

AS

Hoge Raad der Nederlanden

Arrest

in de zaak van:

Rudolph Jan ROMME,
wonende te Bosch en Duin, gemeente Zeist,
EISER tot cassatie,
advocaat: Mr. J.W. van Leeuwen,

t e g e n

VAN DALE LEXICOGRAFIE B.V.,
gevestigd te Utrecht,
VERWEERSTER in cassatie,
niet verschenen.

1. Het geding in feitelijke instanties

Verweerster in cassatie - verder te noemen Van Dale - heeft bij exploit van 7 juli 1989 eiser tot cassatie - verder te noemen Romme - gedagvaard voor de President van de Rechtbank te Utrecht en - na wijziging van eis - gevorderd Romme te veroordelen met onmiddellijke ingang iedere inbreuk op het auteursrecht van Van Dale door het verveelvuldigen en openbaarmaken van het woordenbestand of een substantieel gedeelte daarvan te staken en gestaakt te houden, aan de advocaat van Van Dale op te geven naam en adres van degenen die het litigieuze produkt hebben afgenomen, de potentiële afnemers te wijzen op de consequenties van eventuele afname van deze produkten en van hen teruggave van deze produkten te verzoeken en hem te veroordelen tot betaling van een bedrag van f 10.000,-- (later gewijzigd in f 5.000,--) als voorschot op de door Van Dale geleden schade, een en ander op verbeurte van een dwangsom van f 5.000,-- per dag.

Nadat Romme tegen de vorderingen verweer had gevoerd heeft de President bij vonnis in kort geding van 17 augustus 1989 Romme veroordeeld om met onmiddellijke ingang iedere inbreuk op het auteursrecht van Van Dale door de verveelvoudiging en openbaarmaking van - een substantieel deel van - de verzameling trefwoorden van de Grote Van Dale gestaakt te houden, met een dwangsom van f 5.000,-- per dag dan wel f 1.000,-- voor ieder

exemplaar van het bestand, en met afwijzing van het meer of anders gevorderde.

Tegen dit vonnis heeft Romme hoger beroep ingesteld bij het Gerechtshof te Amsterdam, waarna Van Dale incidenteel hoger beroep heeft ingesteld.

Bij arrest van 29 maart 1990 heeft het Hof het principaal beroep afgewezen en in het incidenteel beroep het bestreden vonnis vernietigd voor zover de navolgende voorzieningen zijn geweigerd, en opnieuw rechtdoende Romme bevolen aan de advocaat van Van Dale naam en adres op te geven van degenen die het litigieuze produkt hebben afgenomen, en die afnemers schriftelijk op de hoogte te stellen van dit arrest en, met het oog daarop, te verzoeken het geleverde produkt aan hem terug te geven, een en ander op verbeurte van een dwangsom van f 500,-- per dag.

Het arrest van het Hof is aan dit arrest gehecht.

2. Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het Hof heeft Romme beroep in cassatie ingesteld. De cassatiedagvaarding is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit.

De conclusie van de Advocaat-Generaal Strikwerda strekt tot verwerping van het beroep.

3. Beoordeling van het middel

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan:

a. Van Dale is de maker van het woordenboek

"Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal";

b. de in 1984 verschenen 11e druk van dit woordenboek (verder: de Grote Van Dale) bevat ongeveer 230.000 alfabetisch gerangschikte trefwoorden, telkens gevolgd door een omschrijving;

c. Romme die als hobby beoefent het oplossen van onder meer kruiswoordpuzzels en cryptogrammen en het maken van anagrammen, heeft al deze trefwoorden (te zamen met naar zijn zeggen nog enige duizenden woorden die hij van elders kende) overgebracht of doen overbrengen op computerdiskettes, waarbij van elk zelfstandig naamwoord ook de meervoudsvorm werd ingevoerd, een en ander met weglating van koppeltekens, accenten en trema's en vervanging van de letter ij door een ander teken;

d. door toepassing van wat het Hof noemt "enige computer-manipulaties" heeft Romme de alfabetisch/lexicografische rangschikking van Van Dale's trefwoordenbestand doorbroken en de gehele verzameling woorden (inclusief zijn "eigen" woorden) ondergebracht in een nieuwe rangschikking die, zoals het Hof zegt het te begrijpen, dient als basis van het uiteindelijke computerprogramma, met behulp waarvan (zonder verder denkwerk) in cryptogrammen in te vullen woorden van bepaalde lengte waarvan enige letters bekend zijn, kunnen worden opgevraagd;

e. van het aldus bewerkte bestand zijn in ieder geval twee exemplaren in handen gekomen van anderen dan Romme.

3.2 Op de grond dat het trefwoordenbestand van de Grote Van Dale een werk is van letterkunde, wetenschap of kunst als bedoeld in art. 1 in verbinding met art. 10 lid 1 Auteurswet 1912, althans dat dit trefwoordenbestand is een ander geschrift als in art. 10 lid 1 onder 1° genoemd, heeft Van Dale haar vorderingen primair gebaseerd op inbreuk op haar auteursrecht; subsidiair heeft zij geageerd uit onrechtmatige daad.

Aannemende dat hier sprake is van een werk in voormelde zin hebben President en Hof de vorderingen toewijsbaar geoordeeld.

3.3 Het geschil in cassatie betreft uitsluitend de vraag of de verzameling trefwoorden van de 11e druk van de Grote Van Dale op zichzelf een auteursrechtelijk beschermd werk is van letterkunde, wetenschap of kunst als bedoeld in art. 1 in verbinding met art. 10 AW; dat het woordenboek als geheel zulk een werk is, is niet in geschil.

Het Hof heeft zijn bevestigende beantwoording van die vraag gebaseerd op de overweging dat de redactie bij de samenstelling van de 11e druk is uitgegaan van het trefwoordenbestand van voorgaande drukken, waaruit zij woorden heeft weggelaten en waaraan zij door haar van elders verzamelde en door vrijwilligers aan haar opgegeven woorden (en betekenissen) heeft toegevoegd, een en ander

met hantering van door haar opgestelde criteria. Naar 's Hofs oordeel is aldus sprake van een oorspronkelijke selectie, en geeft de daarin besloten creatieve arbeid aan het bestand een oorspronkelijk karakter (rov. 4.1).

Het betoog van Romme dat het geheel niet meer is dan de optelsom van losse woorden en dat op losse woorden geen auteursrecht mogelijk is, heeft het Hof verworpen, op de grond dat het werk "nu juist bestaat in de beschrijving van de schat van woorden die deel uitmaken van de Nederlandse taal en naar de criteria van de redactie voor vermelding in aanmerking komen, waarbij van de meeste van die woorden de betekenis wordt gegeven" (rov. 4.4).

3.4 Bij de beoordeling van het middel moet worden vooropgesteld dat, wil een voortbrengsel kunnen worden beschouwd als een werk van letterkunde, wetenschap of kunst als bedoeld in art. 1 in verbinding met art. 10 AW, vereist is dat het een eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel van de maker draagt.

Een verzameling van woorden die deel uitmaken van de Nederlandse taal, voldoet niet zonder meer aan dit vereiste. Op zich zelf is zulk een verzameling immers niet meer dan een hoeveelheid feitelijke gegevens die als zodanig voor auteursrechtelijke bescherming niet in aanmerking komt. Dat zou slechts anders zijn indien de verzameling het resultaat zou zijn van een selectie die

een persoonlijke visie van de maker tot uitdrukking brengt.

Uit hetgeen het Hof heeft overwogen valt niet op te maken dat het hier om zulk een selectie gaat. Daarin is, integendeel, slechts sprake van "de schat van woorden die deel uitmaken van de Nederlandse taal", waarbij ten aanzien van de selectiecriteria niet anders blijkt dan dat het gaat om woorden die in een modern woordenboek als de Grote Van Dale voor vermelding in aanmerking komen.

Uit het voorgaande volgt dat het Hof hetzij is uitgegaan van een onjuiste rechtsopvatting ten aanzien van het begrip werk in de zin van de Auteurswet 1912, hetzij zijn oordeel niet genoegzaam heeft gemotiveerd. Voor zover het middel daarover klaagt, is het gegrond; de overige klachten behoeven geen behandeling.

4. Beslissing

De Hoge Raad:

vernietigt het arrest van het Gerechtshof te Amsterdam van 29 maart 1990;

verwijst de zaak ter verdere behandeling en beslissing naar het Gerechtshof te 's-Gravenhage;

veroordeelt Van Dale in de kosten van het geding in cassatie, tot deze uitspraak aan de zijde van Romme begroot op f 3.378,75, op de voet van art. 57b Rv. te voldoen aan de Griffier.

Dit arrest is gewezen door de raadsheer in buitengewone dienst Ras als voorzitter, en de raadsheren De Groot, Hermans, Haak en Boekman, en in het openbaar uitsproken door de raadsheer Hermans op 4 januari 1991.

